

La Jonquera-Ribesaltes, 12-13 d'octubre

Dissabte 12:

Sortida de Lleida amb autocar, amb les parades habituals, a les 6 del matí.

Parada breu per esmorzar durant el camí i continuació del trajecte fins arribar a la **Jonquera** per gaudir d'una visita guiada al Museu Memorial de l'Exili (MUME) a les 10.30 h.

Després de la visita hi haurà una estona per visitar els espais del MUME per lliure o per fer compres a la botiga del museu on trobareu un amplia selecció de bibliografia relativa a l'Exili.

Dinar al mateix municipi.

A la tarda anirem fins a **Cotlliure**, on, per una banda visitarem la tomba d'Antonio Machado, així com el Castell Reial, també presó de càstig al 1939 (visita per lliure); i, per una altra disposareu de la resta de la tarda per descobrir, pel vostre compte, aquest municipi anomenat per alguns com la joia de la costa rocosa dels Pirineus Orientals.

Cotlliure té un paisatge autèntic i un entorn protegit. Des de l'antiguitat va ser un important port comercial gràcies a la seva posició geogràfica.

El Castell va ser construït per protegir el poble i el seu port natural. El primer esment data de 673 amb l'ocupació del rei dels visigots. Des del 981, els comtes del Rosselló l'enforteixen. Fins al segle XVII, la vila s'ajunta alternativament als regnes d'Aragó, Mallorca i França.

També va ser "la presó de la presó" pels republicans dels camps de concentració d'Angelers i d'altres camps, i d'on molts eren enviats als pitjors camps de concentració del Sàhara francès.

La fortalesa, que ha estat reformada moltes vegades, ha vist les lluites franco-espanyoles per a la frontera i, més properes a nosaltres, els foscos episodis del segle XX, que han vist els seus quaters servir de presó.

Cotlliure és també coneguda com la Terra del Fauvisme: va veure néixer aquest corrent de pintura de colors brillants iniciat pels pintors Henri Matisse i André Derain que sovint el van pintar. Avui, la Casa Fauvista traça la història d'aquest corrent artístic (la trobareu al costat de l'oficina de turisme). La vila ens convida a visitar-la a peu per fer bells descobriments: el port d'Avall, porta d'entrada de Port-Vendres és avui un barri amb carrers florits; el barri de Mouré, antic nucli de mariners i pescadors, és un laberint de carrers pintorescs units per escales; l'església de Sant Vicenç, situada darrere de l'església de Nostra Senyora dels Àngels, a prop de les botigues del centre, ofereix una vista impressionant sobre el Castell; al port d'Avall, la platja de Faubourg, llarga i sorrenca, té una vista extraordinària a la badia de Cotlliure, amb el Castell Real com a teló de fons.

Sopar i allotjament al municipi de Salelles (Hotel Les Domes) a 12 minuts de Perpinyà.

Diumenge 13:

Al matí visitarem el **Camp-Memorial de Ribesaltes** (el seu nom oficial és el de Camp Mariscal Joffre). Farem una visita en tres temps. Començarem per l'exterior si el temps ho permet o a l'auditori amb l'acompanyament del guia del camp (en català).

A continuació tindrem una estona per visitar per lliure les exposicions permanent i temporal.

I per acabar hi haurà una estona de debat o intercanvi d'opinions. Podrem fer preguntes sobre el que haurem vist i també ens faran una explicació més a fons del exiliats catalans i espanyols en l'època de la Guerra Civil Espanyola.

Aquest museu de la Memòria va obrir les portes el 16 d'octubre de 2015. Dedicat en un mateix indret la persecució i l'assassinat de poblacions considerades indesitjables i la pitjor barbàrie ocorreguda al segle XX europeu, que torna a reproduir-se -amb massa elements similars- en el nou segle acabat de començar, marcat per una onada de refugiants.

No només la persecució dels jueus i el seu internament per ser a continuació classificats i enviats als camps d'extermini és la història que vol recordar el Memorial de Ribesaltes. Aquest camp fou també el destí dels exiliats republicans espanyols després d'Argelers. El responsable era el Govern de la França de Vichy col·laborador dels nazis.

En una època més avançada -entre els anys 1962 i 1964-, la dels soldats algerians, els *harkis*, que van lluitar amb les tropes franceses a Algèria i van abandonar el país després de l'alliberament.

Entremig, Ribesaltes va ser una caserna de l'exèrcit alemany durant l'ocupació, un centre d'internament per als soldats alemanys després de la Guerra Mundial i una presó, dues dècades després, per a centenars de militants del Front d'Alliberament Nacional que lluitaven a Algèria contra França. També el colonialisme, doncs, i l'estigmatització de les poblacions considerades apàtrides, treballadors estrangers, refugiats o ciutadans d'un país enemic formen part de la història europea que es vol explicar i conèixer en aquest museu.

Situat a escassos quilòmetres de Perpinyà, el camp de Ribesaltes ocupa un territori àrid, castigat permanentment per la tramuntana, insuportablement calorós a l'estiu i gelat a l'hivern. Es tracta d'una immensa plana apartada de la vida de cada dia, "un lloc que no existeix i que només apareix quan hi ets a tocar", com explica l'arquitecte Rudy Ricciotti, autor del memorial.

Una mica més enllà del camp hi ha vinyes i terrenys agrícoles. A l'horitzó s'aixeca imponent el Canigó. Però l'espai que va ocupar el camp és completament inhòspit, sense vegetació, connectat només per una discreta via de tren que, durant la deportació de jueus, servia per fer-hi arribar els vagons amb destinació a Auschwitz i Mauthausen.

Ricciotti ha volgut conservar aquest aspecte sinistre del camp i el memorial és un edifici de ciment, un rectangle semi enterrat de 210 metres, envoltat per les barraques en ruïnes, construïdes en fileres, on vivien els presoners.

Des de l'andana de Ribesaltes, més de 2.500 jueus van ser obligats a pujar als vagons de tren que els portarien fins als camps de la mort on serien exterminats. Els primers presoners de Ribesaltes, però, serien els republicans espanyols obligats a fugir pels Pirineus a partir del gener del 1939, després de la victòria franquista en la que seria la primera derrota de la democràcia per part del feixisme abans dels combats de la Segona Guerra Mundial. La majoria d'aquests refugiats republicans van ser agrupats en camps de concentració aixecats a les platges franceses del costat de la frontera, on milers de persones morien de fred, gana i tota mena de malalties. Posteriorment, es van repartir pel país o van fugir del continent cap a un exili forçat. En començar la Guerra Mundial, molts dels que van quedar-se a França s'apuntarien a la Resistència contra l'ocupació alemanya i molts serien deportats als camps de concentració alemanys. Ribesaltes es va obrir el gener del 1941 i de les gairebé 18.000 persones que hi van ser internades -famílies senceres-, fins a l'any 1942, el 53% eren espanyols, el 40% jueus i un 7% gitanos.

*Part d'aquesta informació ha estat estreta d'un article del Bru Rovira al diari ARA

Dinar a la Jonquera i tornada cap a Lleida després de dinar amb una parada tècnica durant el trajecte.

Reserva de places: (màxim 4 places per correu)

Per correu electrònic a memoriahistorica@ateneulleida.cat

L'excursió va adreçada a les persones sòcies de l'Ateneu, però si hi esteu interessats i no en sou, no dubteu a contactar amb nosaltres.

Un cop us confirmem la plaça, haureu de fer el pagament abans del 20 de setembre per completar la vostra reserva.